

Tilburg, 10 maart 2021

Aan: provincie Noord-Brabant
t.a.v. Provinciale Staten
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Betreft: Brabantse ontwikkelaanpak Stikstof (BOS)

Geachte Statenleden,

Op 12 maart bespreekt u in Provinciale Staten de Brabantse ontwikkelaanpak Stikstof (BOS). Graag geven de Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Werkgroep Behoud de Peel u hierbij onze visie op de BOS, als inspiratie voor uw debat.

Nadruk op pijlers 'verlaging stikstofdepositie' en 'natuurherstel'

De BOS bestaat uit 3 pijlers: werken aan het behalen van de instandhoudingsdoelen voor de natuur, het verminderen van de stikstofdepositie (met bijdragen van alle sectoren) en het mogelijk maken van economische en maatschappelijke ontwikkelingen. In de BOS staat: "De pijlers zijn als drie tandwielen van één mechanisme, onlosmakelijk met elkaar verbonden." Die gedachtegang kunnen wij volgen; het geeft tegelijkertijd de mogelijkheid om prioriteit te geven aan de volgorde waarin deze tandwielen in beweging worden gebracht." Immers, de commissie Remkes stelde al in haar adviesrapport dat de ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen verdiend moet worden; door het stevig terugdringen van stikstofdeposities én door natuurherstel.

We blijven als natuur- en milieuorganisaties pleiten voor een snellere reductie van de stikstofuitstoot. Van een mogelijke bijstelling van het ambitieniveau, zoals in de BOS wordt geopperd, kan wat ons betreft dan ook geen sprake zijn. Wij dringen er op aan dat de provincie vanuit haar verantwoordelijkheden zich in het kader van de BOS primair inspant op de pijlers 'verlagen stikstofdepositie' en 'natuurherstel'.

Voorgenomen bronmaatregelen zijn onvoldoende

Alle sectoren dienen wat ons betreft evenredig bij te dragen aan de reductieopgave; er zijn dus ook maatregelen ten aanzien van bijvoorbeeld (vlieg)verkeer en industrie nodig. Met 43% is de sector landbouw de grootste bron van stikstofuitstoot in Brabant. Voor die sector staan in de BOS een aantal bronmaatregelen opgenomen.

De bronmaatregelen waar het meeste effect van wordt verwacht in de sector landbouw is 1) de landelijke beëindigingsregeling van het Rijk en 2) de stalmaatregelen die door de Provincie in het kader van de IOV worden opgelegd. Voor die beëindigingsregeling is Brabant echter afhankelijk van Haagse ontwikkelingen en bij de IOV is in 2020 door Provinciale Staten ingestemd met uitstel van de stalmaatregelen met 15 maanden. Het is daarom zeer onzeker of deze bronmaatregelen op korte termijn gaan leiden tot een daling van de stikstofdeken in Brabant.

Daarnaast blijkt het effect van de genoemde stalmaatregelen in de praktijk fors tegen te vallen. Uit het rapport 'Inzichten stikstofdepositie op natuur', van Wageningen Environmental Research (okt. 2019) blijkt dat met technische verbeteringen maximaal 50% van de stal- en opslagemissie gereduceerd kan worden. Gezien het aandeel van de stalemissie in de totale depositie betekent dit dat met extra technieken een depositiereductie bereikt kan worden van maximaal zo'n 11%.

Ook met opkoopregelingen zal het stikstofprobleem niet worden opgelost. Volgens het hierboven genoemde rapport bedraagt de bijdrage van de landbouw aan de stikstofdepositie binnen 1 km van de Peel 7%, binnen 3 km 15% en binnen 10 km 25% van de totale depositie. Dit betekent dat er onrealistisch veel bedrijven gesaneerd zouden moeten worden om een substantiële reductie te behalen.

Kansen voor verduurzaming ontbreken

Zonder een steviger set aan zekere bronmaatregelen weten wij zeker (zie advies Remkes) dat de stikstofdepositie de komende jaren niet voldoende zal dalen om de instandhoudingsdoelen voor de Brabantse Natura 2000-gebieden dichterbij te brengen.

Voor wat betreft verduurzaming van de landbouw vermeldt de BOS nu alleen 'biodiversiteitsmonitor' en 'stimuleren extensivering' als provinciale maatregelen. Die maatregelen hebben nog te weinig impact om de benodigde transitie echt op gang te krijgen. Ook mestverwerking levert geen bijdrage aan een verduurzaming van de landbouw. De verduurzaming van de landbouw vraagt om nieuwe oplossingen, in plaats te blijven investeren in bestaande oplossingen, zoals stalmaatregelen. De BOS schiet voor wat betreft kansen voor verduurzaming van de landbouw dan ook tekort.

Import van stikstof uit Vlaanderen terugdringen

De tweede sector die van grote invloed is op de stikstofdepositie is het buitenland (30%). Het betreft dan niet alleen industrie, maar ook agrarische activiteiten die dicht bij de grens in Vlaanderen plaatsvinden en waarvan de uitstoot direct neerslaat op de Brabantse Natura 2000-gebieden. Het is goed dat het College van Gedeputeerde Staten op bestuurlijk niveau overleg voert met de Vlaamse overheid (van het GROS overleg wordt een groot effect verwacht), maar wij roepen de provincie op om ook alle beschikbare juridische middelen in te zetten om nieuwe emissiebronnen in Vlaanderen te voorkomen.

Opzet gebiedsgerichte aanpak nog niet compleet

Verlaging van de stikstofdepositie is onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak stikstof, waar de groene en blauwe opgaven samenkomen. We zouden graag zien dat de 'bruine' opgave daaraan wordt toegevoegd; namelijk verbetering van de bodemkwaliteit. Door verhoging van het organische stofgehalte in de bodem, verbetert de kwaliteit en kan de bodem beter water vasthouden. Dat geldt zeker op de hoge zandgronden waar de droogte de afgelopen jaren sterk is gevoeld.

In de BOS missen we nog duidelijke doelen voor de gebiedsgerichte aanpak. Hoe kan de voortgang worden bepaald en worden vastgesteld dat het gebiedsproces een succes is, als er niet vooraf duidelijke meetbare doelen zijn gesteld? Het gaat dan niet alleen om doelen voor stikstofreductie, maar ook om doelen voor hydrologisch herstel van de natuur. Deze doelen moeten ook zo snel mogelijk worden omgezet in concrete acties waar betrokken partijen in de gebiedsgerichte aanpak mee aan de slag kunnen.

Wij pleiten voor actief grondbeleid van de provincie, waarbij van stoppende bedrijven ook de gronden worden bemachtigd om van de gebiedsgerichte aanpak een succes te maken (bijvoorbeeld door extensivering in overgangsgebieden van Natura 2000-gebieden). Bij extensivering dient de provincie ervoor te waken dat functiewijzigingen niet leiden tot nieuwe problemen. Zo is bij Natura 2000-gebied Kampina & Oisterwijkse Vennen onlangs een groot maisperceel vervangen door pioenrozenteelt; dit vergroot de bestaande problemen met verdroging en biodiversiteit (als gevolg van bestrijdingsmiddelen). Ruimtelijk beleid van de Provincie is in onze ogen noodzakelijk om te zorgen dat de landbouw rond Natura 2000-gebieden voldoende extensiveert en niet verder intensiveert.

Stimuleer daarom bij functiewijzigingen de natuurinclusieve landbouw; teelten die zo goed mogelijk passen bij de bodem en het omringende landschap juist versterken. Naast duidelijke doelen voor extensivering dienen er wat ons betreft dus ook duidelijke doelen te worden gesteld voor vernatting. De opzet van de gebiedsgerichte aanpak is wat ons betreft dus nog niet helemaal compleet. Graag zouden we zien dat u pleit voor aanvulling met de door ons genoemde aandachtspunten.

Nieuwe instrumenten zijn juridisch onzeker

Tot slot uiten wij onze zorgen over de juridische houdbaarheid van de instrumenten extern salderen en verleasen in de pijler 'economische ontwikkeling'. Doordat het proces rondom de registratie van (tijdelijke) vraag en aanbod op de stikstofmarkt niet transparant is (het SRRS is nog niet openbaar), is niet controleerbaar of de registratie en afroaming conform de regels gebeurt. Daarnaast moet ook de handhaving bij verleasen worden vastgelegd, zodat voorkomen wordt dat een aanbieder toch zijn bedrijfsactiviteiten voorzet, terwijl de stikstofrechten tijdelijk beschikbaar zijn gesteld aan een andere partij. Overigens dienen bij verleasen van stikstofrechten van een agrarisch ondernemer niet alleen de stallen leeg te zijn, maar alle emissies tijdelijk te worden stopgezet. Kortom: verleasen, niet aan beginnen.

Wij denken graag met u mee over hoe we de BOS zo goed mogelijk kunnen inzetten om de benodigde doelen zo snel mogelijk te behalen.

Met duurzame groet!

Mede namens, Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Werkgroep Behoud de Peel,

<< handtekening >>

Femke Dingemans,
directeur Brabantse Milieufederatie